

tatem vel majoritatem rationis, ut habet communis, arg. l. XLII. ff. de Pœnis, juncta leg. 15 et 49. de Reg. jur. in 6. Ex quo argumento corrumpitur fundamentum adversariorum a paritate rationis desumptum. Nec subsistit ratio Abbatis donatarium cum filio comparantis; quia in jure non fundatur. Pariter non obstat, quod sententia adversariorum æquitati naturæ sit multum conformis; quamvis enim « in omnibus rebus præcipuam esse æquatis quam stricti juris rationem velint jura, » l. Plocuit. c. de Judiciis. et l. In omnibus. ff. de Regulis; tamen quia hæc juris dispositiones solum de æquitate juris scripta sunt intelligendæ, juxta dicta lib. I. tit. II. n. 416. et rigor juris scriptus præferatur æquitati non scriptæ, ipso etiam fatente Abbate, loc. cit. expresse scripta juris dispositio l. fin. c. de Revocand. donat. omnino attendi debet: quod videlicet donatio ob solos quinque specificatos ingratitudinis eius revocari valeat.

61. Donator probare debet ingratitudinem, si ob illam revocare vult donatum. — Resp. III. Ad hoc, ut donator cum effectu revocare valeat donationem ob ingratitudinem donatarii, debet prius ingratitudinem commissam actione instituta legitime probare, et iudicis expectare sententiam, antequam ingratus donatarius donatum restituere non tenetur, texto claro l. fin. c. de Revocand. donat. ibi: « Ex his (ingratitudinis) causis, si fuerint in iudicium dilucidis argumentis cognitionaliter approbatæ. » Molina, loc. cit. n. 5; Pirhing, h. t. n. 36. et alii.

62. Potestas revocandi donationem non competit hæredi, nec contra hæredem. — Resp. IV. Potestas revocandi donationem ob ingratitudinem competit soli donatori, non item hæredibus ejus; et quidem contra solum donatarium, non vero contra hæredes illius. Abbas, in c. fin. h. t. n. 4; Molina, loc. cit. n. 3; Barbosa, in c. fin. h. t. n. 23; Engel, h. t. n. 20; Pirhing, eod. n. 38. et communis aliorum. Prior pars clare patet ex c. fin. h. t. ibi: « Quod tamen ad donatoris, qui hoc tacuit, non extenditur successoribus. » et l. fin. c. de Revocand. donat. ubi etiam secunda pars probari videtur, illis verbis: « Hoc tamen usque ad primas personas tantummodo stare censemus, nulla licentia concedenda donatoris successoribus, etc., etenim si ipse qui hoc passus est (ingratitudinem nempe) tacuerit, silentium ejus maneat semper, et non a posteritate ejus suscitari

concedatur, vel adversus eum, qui ingratus esse dicitur, vel adversus eius successores. » Concordat, atque utramque partem probat l. His solis. 7. c. de Revocand. donat. ibi: « Nec in hæredem detur, nec tribuatur hæredi. »

63. Probatur rationibus juris. — Ratio conclusionis est, quia actio hæc consurgit ex delicto et injuria donatarii; atqui « injuriarum actio neque hæredi, neque in hæredem datur, » l. Injuriarum. 13. prin. ff. de Injuriis. et « peccata tenent suos auctores. » l. Sancimus. 22. c. de Pœnis. Hinc si donator, quando vixit, tacuit, nullamque ob donatarii ingratitudinem movit actionem, hæredes ejus nihil amplius movere possunt; « semel autem lite contestata, hanc actionem etiam ad successores pertinere, » verbis expressis habetur cit. l. Injuriarum. 13. prin. ff. de Injuriis. in quo casu eadem actio etiam contra hæredes donatarii datur, l. un. c. Ex delict. defunct. ibi: « Post litem contestationem, etc., successores in solidum, alioquin in quantum ad eos pervenit, conveniri, absolutissimi juris est: » ratio additur; « ne alieno scelere ditentur. »

64. Si donator ingratitudinem donatarii ignoravit, vel agere contra eum impeditus fuit, possunt hæredes ejus revocare donationem. — Imo competit hæredi donatoris actio contra donatarium, et hæredes ejus, etiamsi donator absque lite contestata decesserit, casu quo ingratitudinem ignoravit donator, vel ad agendum tempus non habuit, vel impeditus fuit, etc. Abbas, loc. cit. n. 7; Joan. Andreas. ibid.; Sylvester, §. Donatio. 1. q. 14; Pirhing, h. t. n. 38; Engel, eod. n. 20. et alii: argumento a contrario desumpto ex c. fin. h. t. et l. fin. c. de Revocand. donat. in quo utroque loco dicitur, « si donator tacuit, » non competere actionem hæredibus: ergo si non tacuit, competit: non dicitur autem facere aliquid ille, qui id ignorat, aut loquendi seu agendi non habet tempus, vel aliunde impeditur, c. fin. de Dilat. et c. Cum in veteri. 52. de Election.

65. In pluribus casibus donatio revocari nequit ob ingratitudinem, veluti primo, si fit causis piis. — Resp. V. Dantur casus, in quibus nec donator, nec hæredes ejus donationem ob ingratitudinem donatarii revocare possunt. Probatur inductione. Primo enim donatio facta Ecclesiæ, monasterio, vel aliis piis locis, revocari nequit propter ingratitudinem prælati, vel capituli, vel utriusque si-

mul, vel administratoris. Barbosa, in c. fin. h. t. n. 15; Clarus, §. Donatio. q. 2. n. 5. citans communem; Pirhing, h. t. n. 37; Azorius, lib. XI. cap. VIII. q. 5. et alii contra Abbatem, in c. Verum. 4. n. 3. de Condit. opposit. ubi docet tunc saltem revocari posse, si prælatus et capitulum simul sint ingrati. Ratio autem nostræ conclusionis est; quia quod Ecclesiis, causisque piis donatur, censetur principaliter donatum Deo, ut proim non prælatus, vel capitulum, nec ambo simul, licet Ecclesiam representent, sed ipse Deus sit donatarius, qui nunquam ingratus est.

66. Secundo, si est remuneratoria, vel fit ob causam. — Secundo, donatio remuneratoria, vel ob causam facta revocari ob ingratitudinem donatarii non potest. Abbas, in c. fin. h. t. 41; Clarus, loc. cit. n. 4; Molina, disp. 281, n. 12; Barbosa, loc. cit. n. 17; Pirhing, loc. cit. n. 37; Engel, h. t. ad fin. et communis aliorum. arg. l. Si Pater. 34. et l. Aquilius. 27. ff. h. t. Ratio est, quia donatio remuneratoria, vel ob causam, non est proprie donatio, cum non sit mere liberalis, uti supra jam n. 3. probatum est. Si tamen donatio excederet merita, quoad excessum ob ingratitudinem revocari posset. Pirhing, loc. cit. et alii. Ratio est, quia quoad excessum est mere liberalis, consequenter propria donatio.

67. Tertio, si fit ratione dotis. — Tertio, donatio facta, ratione dotis, ob ingratitudinem revocari non potest, l. Si dotem. 24. c. de Jure dotium. et l. fin. c. de Dotis promiss. ibi: « Liberalitas talis maneat vera, et irrevocabilis. »

68. Quarto, si jam est in tertium bona fide alienata. — Quarto revocare non valet donator rem a tertio, cui eam donatarius jam vendidit, donavit, permutavit, etc. Engel, h. t. n. 20; Harprecht, in § 2. Instit. h. t. n. 167; Pirhing, h. t. n. 36; Zoesius, arg. l. His solis. 7. c. de Revocand. donat. Ratio est, tum quia actio revocatoria ita personalis est, ut contra tertium non detur; nisi forsitan in fraudem alienasset rem donatam, sciente eo, in quem alienatio facta est; cum « fraus et dolus nemini patrocinetur: » notis juribus: tum ne illi, ad quem res legitimo titulo pervenit, delicto præjudicetur alieno.

69. Secunda principalis causa revocandi donationem est, si donatori liberis carenti postea nascantur liberi. — Resp. VI. Secunda causa principalis revocandi donationem est, si quis

liberis carens, omnia sua bona, vel majorem, aut dimidiam, vel notabilem partem donet, et postea unum, vel plures liberos acquirat, texto claro, l. Si unquam. 8. c. de Revocand. donat. ibi: « Si unquam liberis patronus filios non habens, bona omnia, vel partem aliquam facultatum fuerit donatione largitus, et postea susceperit liberos, totum, quidquid largitus fuerat, revertatur, in ejusdem donatoris arbitrio ac ditione mansurum. » Quamvis enim textus tantum de donatione libertis facta loquatur, tamen juxta communem doctorum etiam ad extraneos, id est, illis, qui non sunt de numero libertorum, seu descendentium donatoris, extenditur; tum quia donans tacita hac conditione donasse præsumitur, « nisi mihi adhuc liberi nascantur: » cum nemo censeatur extraneos propriis præferre liberis. Clarus, §. Donatio. q. 22. q. 1. Ripa, in cit. l. Si unquam. q. 2. dicens hanc esse communem legistarum, et canonistarum. Molina, disp. 282. n. 2; Engel, h. t. n. 17; Pirhing, eod. n. 40. cum communi. arg. l. Cum avus. 102. ff. de Condit. et demonstr. 1. Cum acutissimi. 20. c. de Fideicommissis; tum quia eadem utrobique militat ratio legis jam allegata, sicut et sequens, videlicet, quod verisimile sit, donantem de filio non cogitasse, consequenter in eum eventum, quo eidem liberi nascantur non donasse, reg. 8. de Reg. jur. in 6. ob quam etiam rationem procedit conclusio, etsi unica tantum nascatur proles; præsertim cum appellatione liberorum etiam unicuique comprehendatur filius, l. Non est. 148. ff. de Verb. signif. Hinc etiam si quis unicum filium habens donet, revocare donationem nequit, etsi post donationem plurimi alii eidem adhuc nascantur: quia « non est sine liberis, cui vel unus filius, unave filia est, » cit. l. Non est; Bruneman, ad l. VIII. ff. de Revocand. donat. n. 6, Konig, h. t. n. 32.

70. Si notabilis, non item si modica tantum quantitas donata est. — Dicitur notanter in conclusione, « si notabilem partem donet; » quia modica donatio, ob liberos postea natos revocabilis non est, juxta communem doctorum. Quanta autem esse debeat donatio ad hoc, ut sit revocabilis, iudicis arbitrio determinari debet juxta Clarum, loc. cit. n. fin.; Covarruviam, Variar. resolut. lib. I. cap. XIX. numer. 13; Menochium, 4. Arbitr. Judic. casu 133, n. 2; Molinam, disp. 282. n. 3. et alios. Quamvis consentiant a potiori, non

tantum dimidiam partem, sed etiam illam quantitatem sufficere, quam non donasset, si de filiis cogitasset, aut illos se suscepturum scivisset.

71. *Donatio facta Ecclesiae, tantum usque ad legitimam revocatur ob liberos postea natos.* — Caeterum limitatur conclusio primo, si donatio facta est Ecclesiae vel aliis piis causis; tunc enim non nisi usque ad legitimam revocatur. Abbas, in c. fin. h. t. n. 5; Clarus, § *Donatio*. q. 23. n. 2; Molina, loc. cit. n. 10; Engel, h. t. n. 18; Covarruvias, loc. cit. n. 5; Pirhing, h. t. n. 43. et communis aliorum; tum quia Ecclesia, aliaque piæ causæ habentur instar liberorum, arg. Authen. *Si qua mulier*. c. de *Sacro Sanctis Eccles.* juxta communem doctorum. Donatio autem facta filio non in totum, sed tantum ad legitimam revocatur, lib. V. et VII. c. de *Inoff. Donat.*; tum quia donans Ecclesiae, vel aliis piis causis, principaliter Deo donat, quem utique, sicut et animam suam plus quam liberos amare censetur, ut bene observat Abbas, loc. cit. consequenter donaturus praesumitur, etsi de filiis adhuc suscipiendis cogitasset.

72. *Solvitur instantia ex jure.* — Nec obstat can. *Quicumque*. 43. caus. 17. q. 4. ubi Augustinus de episcopo, qui donatum Ecclesiae iterum restituit donatori ob liberos eidem natos, ita dicit: « In potestate habebat episcopus non reddere; sed jure fori, non jure poli. » Nam respondetur, quod per hunc textum imprimis confirmetur limitatio nostra quoad forum externum, per verba *Jure fori*: Dein per verba *Non jure poli* non innuitur obligatio ex justitia, vel lethali culpa, sed ex honestate aliqua et æquitate naturali; quatenus nempe Deo magis placitum est, magisque ad ædificationem populi cedit, si liberis postea natis totum donatori reddatur, uti explicat Glossa, ibid.; Molina, loc. cit., n. 10; Layman, lib. III. tr. IV. c. XII, n. 20; Engel, h. t. n. 18; Covarruvias, l. I. c. XIX. a. n. 5. longam pro favore nostro explicationem dicti textus faciens.

73. *Donatio remuneratoria non revocatur ob liberos postea natos.* — Limitatur conclusio secundo, donatione remuneratoria vel ob causam facta, ob jura et rationes n. 3. allegatas.

74. *Tertia causa principalis revocandi donationem est, si sit inofficiosa.* — Resp. VII. Tertia causa principalis revocandi donationem est; si sit inofficiosa id est, tanta, ut filiis

non maneat legitima (hæc enim donatio inofficiosa dicitur tot. tit. c. de *Inoff. donat.*) tunc namque liberi tam extantes tempore donationis, quam postea nati post mortem donantis patris, vel matris novell. 92. revocare donatum possunt usque ad legitimam. L. I. V. VII. et VIII. c. de *Inoff. donat.* sive dein in unum aut plures filios, sive in extraneos facta sit inofficiosa donatio. L. I. eod. ibi: « Sive in quosdam liberos, sive in extraneos exhaust. » Porro facultas revocandi inofficiosam donationem etiam parentibus competere potest; si nempe liberi eorum tam excessivas donationes faciant, ut non remaneat eis de jure debita legitima, casu quo præfati donatores absque liberis, seu nepotibus moriantur. Molina, disp. 283. et alii. l. *Si filius*. 4. c. eod. Ratio est, quod querela inofficiosa donationis in omnibus fuerit introducta ad similitudinem inofficiosi testamenti, l. fin. c. de *Inoff. donat.* Querela autem inofficiosi testamenti parentibus competit. l. *Nam etsi*. 15. ff. de *Inoffic. testament.* ergo eisdem etiam querela inofficiosa donationis competit.

TITULUS XXV.

De Peculio Clericorum.

1. *Ratio continuationis.* — Opportune inter titulum de *Donationibus*, et titulum de *Testamentis*, præsens rubrica inseritur, ut melius intelligatur conditio bonorum, de quibus clerici vel in vita donationes, vel causa mortis testamentum, aliasque dispositiones facere, vel non facere possint.

§ I.

DE NATURA, AC DIVISIONE BONORUM, SEU PECULII CLERICORUM, EORUMQUE DOMINIO.

2. *Peculium clericorum, quid?* — Queritur I. Quid sit, ac significet peculium clericorum? Resp. esse, et significare idem, ac bonum, seu bona clericorum: quæ in rubrica hujus tituli dicuntur *Peculium* ob quamdam similitudinem, quam habent cum laicorum peculio descripto, l. *Depositum*. 5. § fin. ff. de *Pecul.* ubi *Peculium* dicuntur illa bona, quæ servi, et etiam filiifamilias a bonis do-

mini, vel patris separata habent. Quibus conformiter, quia bona sua clerici a bonis ad Ecclesiam immediate ac directe spectantibus, ejusdem Ecclesiae permisso separata de facto possident, non immerito *Peculium* vocantur. Appellantur etiam præfata clericorum bona diminuto vocabulo a sacris canonibus, ut tacite innuant, pauca et modica esse debere bona clericorum, qui pauperis Christi pauperumque Apostolorum vestigia sequi præcæteris tenentur. « Nam peculium dictum est quasi pusilla pecunia, sive patrimonium pusillum. » cit. l. *Depositum*. 5. § 3. ff. de *Pecul.*

3 et 4. *Est quadruplex. Patrimoniale nempe, quasi patrimoniale seu industriale.* — Queritur II. Quotuplicia sint bona clericorum? Resp. I. esse quadruplicia, videlicet, I. Patrimonialia. II. Quasi patrimonialia, seu industrialia. III. Parcimonialia. et IV. mere ecclesiastica. Bona *patrimonialia* dicuntur, et sunt illa, quæ clericis ex hæreditate, donatione, arte, aliave industria, vel causa profana, qua etiam laici acquirunt, sive ante, sive post clericatum susceptum obveniunt. Ita doctores communiter; nec est aliqua controversia de bonorum patrimonialium explicatione.

Bona *quasi patrimonialia* seu *industrialia* vocantur, quæ clerici ex industria vel labore aliquo spirituali, et functionibus ecclesiasticis, veluti ex celebratione Missarum votivarum, concionibus, administratione sacramentorum, ex officio vicarii generalis, etc. absque ullo intuitu beneficii acquirunt. Neque in hoc est controversia inter doctores communiter asserentes bona illa quasi patrimonialia seu industrialia vocari, quæ ex industria spirituali absque intuitu beneficii acquirunt. Disputant tamen, an his bonis annumeranda sint etiam illa bona, quæ parochi, et curati acquirunt ex talibus functionibus spiritualibus, quas intuitu beneficii acquirunt, utpote non acquisituri, si beneficii non habent. Cujusmodi bona sunt, quæ parochis ex benedictione nuptiarum, administratione sacramentorum, sepulturis, etc. obveniunt, atque de facto fructus stolæ communiter appellantur.

5. *Stolæ redditus secundum aliquos non sunt industrialia bona, sed ecclesiastica.* — Hostiensis siquidem in *Summa*. n. 3. h. t. Pro regula generali ponit omnia illa bona, quæ clericus intuitu et respectu Ecclesiae vel beneficii acquirat, non acquisiturus, si non haberet

beneficium, nullatenus bonis patrimonialibus seu industrialibus, sed mere ecclesiasticis annumerari. Item novissime docet et ad longum probat Van Espen in *Jure ecclesiastico universo*, p. II. tit. XXXII. de *Peculio cleric.* c. I. a. n. 44. et cum ipso Boerius episcopus c. I. de *Testamentis*. n. 79. et 80. arg. l. *Castrense*. 11. ff. de *Castrensi pecul.* Nam sicut ibi peculium, seu bonum castrense dicitur, quod intuitu militiæ acquirat filiifamilias, non acquisiturus, si non militaret; vel si acquireret, tamen bonum castrense non esset: ita quod intuitu Ecclesiae seu beneficii acquiratur, non acquirendum, si beneficium non haberetur, bonum ecclesiasticum dicendum erit. Probatur etiam ex c. *Quia nos*. 9. de *Testamentis*, ubi pontifex manifeste indicare videtur, quænam sint bona mere ecclesiastica, et quæ non, statuendo clericum de iis, quæ ad eum non habito ad Ecclesiam respectu pervenerunt, libere disponere, ac etiam testari posse; non item de illis, quæ consideratione, seu intuitu Ecclesiae percipiunt: verba pontificis sunt ista: « Consultationi tuæ taliter respondemus, quod licet clerici de his, quæ paternæ successione, vel cognationis intuitu, aut de artificio sunt adepti, seu dono consanguineorum, aut amicorum, non habito respectu ad Ecclesiam, pervenerunt ad ipsos, libere disponere valeant, de his tamen quæ consideratione Ecclesiae (id est beneficii) percipiunt, nullum de jure possint facere testamentum. » Hoc ipso autem, quod de bonis his intuitu Ecclesiae acquisitis libere disponere nequeat clericus, bona industrialia non sunt; cum de istis juxta communem adversariorum liberrime disponere valeat.

6. *Probatur.* — Confirmatur: juxta communissimam etiam adversariorum, bona mere ecclesiastica sunt, et dicuntur illa, quæ intuitu beneficii acquiruntur; atqui redditus stolæ revera intuitu beneficii acquiruntur; plane enim illud proprie intuitu beneficii acquiri dici potest ac debet, quod clericus non acquireret, nisi beneficium haberet; ergo. Nec juvat dicere bona stolæ non dari intuitu beneficii, sed intuitu industriæ et laboris spiritualis in administrandis sacramentis, v. g. sepeliendis defunctis, benedicendis, nubendis, etc., habiti. Nam contra est, quod etiam redditus beneficiales dantur propter industriam et laborem spirituales, recitationem nempe divini officii (« beneficium enim datur prop-